

POSUDEK OPONENTA NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Jméno a příjmení autora diplomové práce: Ing. Petr Hurych

Název předložené diplomové práce: Vybrané církevní dokumenty vztahující se k ochraně životního prostředí a návrh kritérií pro eko-teologický dokument CČSH

Oponent práce: ThDr. Dalibor Jiří Vík, Ph.D.

V Praze, 16.5.2024

Předkládaná diplomová práce Ing. Petra Hurycha má název „Vybrané církevní dokumenty vztahující se k ochraně životního prostředí a návrh kritérií pro eko-teologický dokument CČSH“. V úvodu si stanovuje průběžný cíl, jímž je analýza vybraných církevních dokumentů vztahujících se k ekologii (CČSH, SRC, ŘKC, ČCE), a to se zvláštním zřetelem právě k CČSH, k níž se autor v úvodu hlásí. Ve výsledku chce totiž především zodpovědět otázku, zda má CČSH nějaký naukový dokument vztahující se k ekologii, který by byl adekvátní dnešní době a potřebám, a případně navrhnout, jakým způsobem by měl podobný dokument být koncipován. Studované dokumenty ostatních církví k tomu mají posloužit vlastně jako určitá inspirace. Práce splňuje formální kritéria kladená na daný typ kvalifikační práce a obsahuje všechny vyžadované náležitosti.

Z pohledu oponenta má práce dvě závažná úskalí. (1) Tím prvním je absence metodologie. Vzhledem k charakteru práce jde patrně o komparaci, protože autorovi běží o srovnání jednotlivých výše uvedených dokumentů, chybí ovšem nastavení nějakých parametrů či kritérií, které by efektivní srovnání umožňovaly. Mezi řádky lze vyčíst, že autora zaměstnávají zejména dvě základní ideje fixes: délka dokumentů, přičemž podle něj zpravidla platí, že čím stručnější, tím lepší, a jazyk dokumentů, o němž opět dle autora zpravidla platí, že čím méně „církevní“ a „biblistický“, tím srozumitelnější. S tím zřejmě nelze v obecné rovině nesouhlasit, kritéria měla být ovšem vytčena před provedením samotné analýzy a snad i poněkud precizována s odkazy na patřičnou literaturu a důkladnějším zdůvodněním. (2) Druhým úskalím práce je nedostatečná práce se sekundární literaturou. V případě prezentovaných dokumentů existuje široká, ba u *Laudata* a dokumentů SRC takřka nepřeborná paleta sekundárních komentářů, glos a analýz – ty měl podle mě autor pokud ne přímo citovat, tak minimálně zmapovat, aby práce měla i bibliografický přínos. Jejich studium by však zároveň bývalo autorovi poskytnout materiální a myšlenkovou základnu pro celou práci, která bez jejich uvedení zůstává žánrově diachronní excerpcí primárních dokumentů, obohacenou o autorovy vlastní postřehy a názory, které jsou někdy trefnější, někdy snad méně. Tyto se však měl pokusit podepřít již existujícími a vyslovenými komentáři.

Z toho důvodu má vlastně oponent poněkud ztíženou práci, protože jediné, co může efektivně oponovat, pokud již dříve vznesl a před závorku jaksi předřadil dvě výše zmíněné hlavní výtky, jsou některé dílčí autorem vyslovené názory, a to opět jen na bázi určité polemiky. Učiním tak pouze v případě kapitoly 2.2, která pojednává uvnitř církve nechvalně známý dokument „Základy sociálně etické orientace CČSH“ z roku 1981. Autor konstatuje, že dokument v sobě nese některé dobově podmíněné formulace, na něž ve své analýze upozorňuje, je z dnešního hlediska příliš dlouhý a jeho jazyk je málo srozumitelný. Neříká ale podle mě to hlavní. Základní problém tohoto dokumentu spočívá v tom, že jednak implicitně obhajuje mocenský status quo zlotřilého státního zřízení, jednak jedním dechem také

nepřípustným způsobem zneužívá „moltmannovské“ a „personalistické“ argumentace ve prospěch apologie spolupráce církve s tehdejší režimem s odkazem na inherentní poslání církve angažovat se ve společnosti. Je tak podle mě zcela zbytečné přít se o nějaké jednotlivé „vadné“ formulace – dlužno říci, že dokument je v tomto smyslu vytvořen vlastně profesionálně, takže z drtivé většiny – až na drobné občasně výstřelky – se mu daří kráčet přesně po ostří nože, záměrně udržuje terminologické dvojznačnosti a umožňuje různé výklady. Ďábel se však skrývá v této formální dokonalosti, pokud vezmeme v potaz celkový historický kontext: třiatřicet let po únorovém puči, třináct let od sovětské okupace a čtyři roky od událostí kolem Charty 77 a Anticharty vydává tzv. sociálně etický sněmovní výbor CČSH, který se tehdy nachází pod přímým dohledem agentů Státní bezpečnosti, dokument, v němž se na každé stránce volá po evangelijní lásce k bližnímu, obnově mezilidských vztahů, sociální spravedlnosti, solidaritě a pomoci utlačovaným – a zároveň se zde legitimizuje zločinné politické zřízení, které má na svědomí 100 milionů lidských životů, odkazy na boj proti „společensky rozkladným elementům“, aniž by se angažovala a nasadila ve prospěch jen jediného z nich. Dokument, který se zrodil z této schizofrenní bytostné lži, nelze obhajovat žádnými prostředky, protože již sám sebe historicky usvědčil a znemožnil. Je plodem téhož „farizejství“, proti němuž plane svým teatrálním „spravedlivým hněvem“. Pokud se čtyři roky po Chartě snad nemohla církev postavit za její prohlášení či za konkrétní nespravedlivě perzekuované aktéry, měla alespoň taktně mlčet. Dokument naprosto nemůže ospravedlnit skutečnost, že snad obsahuje nějaké „pravdivé formulace“ – i rozbité hodiny ukazují totiž dvakrát denně správný čas. Lze se jen podívat nad tím, že se dokumentu i dnes ještě leckdo ujímá – církve se od něj a od své někdejší praxe socialistického „appeasementu“ měla již dávno distancovat – nikoli snad proto, že bychom věřili na okázalá gesta, ale na znamení pokání u vědomí vlastních fatálních a politováníhodných historických selhání. Uvedené řádky nemíním jako kritiku autora práce, ale spíš jako zasazení celého dokumentu do správného kontextu, které v uvedené práci částečně postrádám.

Autorovi lze jistě přičíst k dobru entuziasmus a pozitivní motivaci, které se do jeho práce promítají. Taktéž kvituji s povděkem, že autor zná a cituje diplomovou práci Mgr. Ondřeje Bezděka, která zde byla obhájena před několika lety a která řešila podobné téma, ovšem „zdola“ – tj. nikoli analýzou doktrinárních dokumentů, ale naopak praktické a osvětové činnosti na poli ekologie v našich sborech a církevním periodiku. Kladně hodnotím rovněž skutečnost, že si autor při analýze dokumentů uvědomuje zásadní rozpor mezi velikášskými proklamacemi a skutečností, „ekologií na papíře“ a „ekologií v praxi“, a nemá tedy eko-teologické dokumenty za samospasitelnou instituci. A konečně jako vyučující, který se dlouhá léta se studenty seminárně zabýval knihou Hanse Jonase *Princip odpovědnosti*, jsem rád, že autor knihu zná a cituje, i když s kritickými výhradami k Jonasově koncepci „heuristiky strachu“ (s nimiž ovšem souhlasím, protože dnes dochází prakticky ke každodennímu „přemocňování“ podnětů, takže se zdá, že „strašení“ již nepředstavuje účinný nástroj k mobilizaci našeho ekologického jednání).

Pro výše uvedené dvě hlavní výhrady navrhuji práci hodnotit v rozmezí velmi dobře/dobře (2-3) s přihlédnutím k průběhu obhajoby.

D. J. Vik